

Förbundet för Ekoparken

Styrelsen

Remiss: Regional utvecklingsplan för Stockholm 2050

Förbundet för Ekoparken bildades 1992 och verkar för ett bevarande och utvecklande av Kungliga nationalstadsparken. Förbundet består av 50 medlemsföreningar som alla på olika sätt är engagerade i grönstrukturen i Stockolmsregionen och de vidare miljöfrågor som hänger samman med samspelet mellan stad och natur.

Vi tar i vårt remissvar upp övergripande frågor som rör grönstrukturen i regionen, miljöfrågor och levnadsbetingelser i Stor-Stockholm. Detta anser vi vara de viktigaste aspekterna av att vara "Europas mest attraktiva storstadsregion". Hanteringen av dessa övergripande frågor har stor inverkan på möjligheterna att långsiktigt bevara det stora gröna område som Kungliga nationalstadsparken i dag utgör och som är av största betydelse för levnadsbetingelserna i centrala Stor-Stockholm.

Stoppa tillväxten av Stor-Stockholms regioncentrum

Vi noterar att RUFSS 2050 har ambitionen att vidmakthålla grönstrukturen i regionen och att undvika att det byggs på grönområden. Detta är värdefullt. Men planeringen måste, av den anledningen, vara mycket kraftfullare och styra bort tillväxten från den centrala regionkärnan, Stockholms innerstad och dess närförorter. En ökad koncentration till denna del av regionen kommer att bli förödande för kvarvarande grönområden.

De två alternativ som skisseras, A och B, skiljer sig vad gäller koncentration och täthet. A illustrerar en mer utspridd bebyggelse, B en bebyggelse som koncentreras till nio regionala stadskärnor. Vi förordar alternativ B, med det viktiga undantaget att regioncentrum – Stockholms innerstad och närförorter – inte bör växa. Regioncentrums tillväxt bör bromsas. De övriga åtta regionala stadskärnorna ska däremot utvecklas för att avlasta regioncentrum:

- Arlanda-Märsta
- Barkarby-Jakobsberg
- Flemingsberg
- Haninge centrum
- Kista-Sollentuna-Häggvik
- Kungens kurva-Skärholmen
- Södertälje
- Täby Centrum-Arninge

Stoppa utarmningen av övriga Mellansverige

RUFSS 2050 planerar för att 80 procent av befolkningsökningen i hela Mellansverige ska tillfalla Stor-Stockholm. Det är inte bara en dålig plan för resten av Mellansverige utan också en dålig plan för Stor-Stockholm. Tillväxten av Stor-Stockholm medför större miljöproblem, att ett större antal människor störs eller skadas av buller och avgaser, att fler människor får längre till grönområden, att fler människor får långa resvägar till arbete, att bebyggelsen lokaliseras i ur klimatsynpunkt riskabla lägen och att klimatpåverkan blir större (boende i storstäder har större klimatpåverkan än boende i medelstora och små städer).

Vi förordar därför att regionala städer och huvudorter i Mälardalen och Mellansverige stärks och att planeringen utgår från att 80 procent av befolkningsökningen i Mellansverige sker utanför Stor-Stockholm. Regionala städer som bör ges goda utvecklingsbetingelser:

- Örebro
- Karlstad
- Linköping
- Norrköping
- Nyköping
- Västerås
- Eskilstuna
- Uppsala
- Gävle
- Falun
- Borlänge

Levnadsbetingelserna och miljön gagnas av en flercentrisk samhällsstruktur

Skälen till vårt förord för stärkande av regionala stadskärnor i Stor-Stockholm och regionala städer och huvudorter utanför Stor-Stockholm är att människors levnadsbetingelser blir bättre och miljöpåverkan mindre, till stor del en effekt av att trycket på kvarvarande grönområden i regioncentrum minskar.

- Trycket på Stockholm, dess innerstad och närförorter leder redan idag till att grönområden tas i anspråk för bostads- och arbetsplatsbyggande. Ca. 50 procent av allt nybyggande sker idag på grön mark inom Stockholms stad. Inom Stockholms kommun är ca 40 procent av all mark redan bebyggd. I övriga delar av Stockholmsregionen är det bara 3 procent som är bebyggd. Närheten till grönområden är en viktig folkhälsofråga, den närheten kommer att ytterligare tunnans ut inom Stockholms kommun om koncentrationen till Stockholm och särskilt dess innerstad och närförorter fortsätter.
- Sårbarheten för klimatförändringar ökar när de hårdgjorda ytorna ökar och binds samman. Översvämningar och höga temperaturer blir svårare att hantera. Dessa konsekvenser av klimatförändringarna blir betydligt allvarigare och kostsammare i den centrala delen av Stockholmsregionen än i övriga delar. Att hårdgöra den centrala delen av Stockholmsregionen i ännu större omfattning förvärrar dessa konsekvenser.
- Klimatpåverkan ökar genom större koncentration av befolkningen till stora städer. Storstadsbor har större klimatpåverkan än andra. Koncentration av befolkningen till några stora städer, bort från mindre städer och orter ställer större krav på byggande av bostäder, arbetsplatser, offentlig och kommunal service samt infrastruktur än om en mera jämn fördelning av befolkningen kan bibehållas som utnyttjar befintlig samhällsstruktur. RUF 2050 planerar för en tillväxt av Stockholmsregionen på bekostnad av övriga Mellansverige, vilket medför en mycket negativ klimatpåverkan.
- De regionala stadskärnorna utanför regioncentrum måste ges förutsättningar att växa och utvecklas till städer med ett eget liv. Dvs. att boende ska ges möjligheter att bo, arbeta, umgås och roa sig i dessa regionkärnor. De ska inte vara satellitstäder, sovstäder, till regioncentrum. De är var för sig stora som medelstora svenska städer, men i alltför hög grad

beroende av regioncentrum. Fortsätter koncentrationen till regioncentrum kommer det inte att lyckas att göra dem till självständigt fungerande städer.

- Utanförskap och utsatta områden i regionen ligger till stor del i de åtta regionala stadskärnorna. Utanförskapet i dessa orter är till stor del betingat av orternas roll som sov- och satellitstad. Dessa orter saknar i stor utsträckning egen identitet och social samhörighet. Alltför stor del av livet levs utanför orten eller i sysslöshet på orten. Det bäddar för sociala problem.
- Fortsatt koncentration till regioncentrum förstärker den långt gångna inkomstbaserade segregationen inom Stor-Stockholm. Ska segregationen motverkas kräver det att orter utanför regioncentrum stärks och ges egen bärkraft.
- Koncentrationen till regioncentrum utarmar dessa orter på arbete, kultur, fritidsverksamheter och kommers.
- Trängseln på gator, på bussar och tunnelbana är redan stor i regioncentrum. Ytterligare koncentration förvärrar trängseln.
- Buller och avgaser plågar boende i stora delar av regioncentrum och boende längs transportlederna in mot centrum. Dessa problem kommer att öka om koncentrationen till regioncentrum fortsätter.
- En östlig förbindelse förstärker regioncentrum och ökar trycket på kvarvarande grönområden i östra delen av Stockholms innerstad, fr.a. Ladugårdsgärde. En östlig förbindelse bör med kraft avvisas.

Skydda grönområdena – stärk de svaga sambanden

Stor-Stockholms gröna kilar värnas i RUF 2050. Kilarna är under hårt tryck från exploatörer, kommuner och byggföretag. Merparten av dessa kilar saknar skydd. RUF 2050 talar om att de, särskilt de svaga sambanden inom kilarna, bör skyddas. RUF 2050 bör därför föreslå att de gröna kilarna ges skydd i form av natur- eller kulturresevat. RUF 2050 bör i sina kartor tydligt ange de gröna kilarna och de svaga spridningssambanden. Vi vill särskilt framhålla betydelsen av Järvakilen för Nationalstadsparkens försörjning med växter och djur. Särskilt utsatt och oskyddat är den del av Järvakilen som löper genom Järfälla kommun, den smala sektionen öster om Barkarby som Järfälla nu planerar att exploatera och områdena kring Rotebroleden som bit för bit tas i anspråk, även de mest värdefulla gamla tallskogar.

Svaga samband bör stärkas. Det kan ske genom att vidga grönområden och genom att med särskild åtgärder stärka spridningen av växter och djur, ekodukter, grodtunnlar, "stepping stones", vattendrag, speciella biotoper för olika arter. Att ett sådant arbete är av nöden bör framhållas i RUF 2050.

Samverkan mellan kommuner för att planera för de gröna kilarna och andra grönområden måste stärkas. Det kan ske genom vattenvårdsförbund eller andra arrangemang. RUF 2050 bör uppmana till sådan samverkan. Exempelvis borde ett vattenvårdsförbund kring Igelbäcken bildas.

Avgörande för att lyckas skydda regionens gröna områden är att trycket på Stor-Stockholm och särskilt dess regioncentrum reduceras.

Politikens uppgift – ange mål och skaffa styrmedel

Den framtida utveckling som beskrivs i RUF5 2050 är en framskrivning av rådande tendenser. Att flyta med strömmen är motsatsen till planering. En planering värd namnet anger mål och utvecklar styrmedel för att nå målen. Målen ska naturligtvis vara realistiska och möjliga att nå. Men den "planering" RUF5 2050 står för är i det närmaste fullständigt uppgiven.

Att ange mål och förankra dessa i beslutande politiska församlingar inom Stor-Stockholmsregionen, närliggande regioner och på riksnivå har en betydande styrverkan. Kommunerna äger det väsentligaste styrmedlet, det kommunala planmonoplet. En samfällt uttryckt ambition att avlänka tillväxten från Stor-Stockholm till förmån för andra delar av Sverige i syfte att uppnå såväl miljömål som goda levnadsbetingelser för medborgarna kommer att få genomslag. I första hand är det koordineringen av olika beslut – bostadsbyggande, infrastrukturbyggande, flyktingpolitik, miljöpolitik, politik för högre utbildning m.m., m.m. – som är viktig. De styrmedel som behövs därutöver är det politikens uppgift att ta fram.

Vi förväntar oss att ordentligt gjord miljökonsekvensbeskrivningen

Utan att jämföras med alternativet att bromsa Stor-Stockholms tillväxt blir varje MKB en manipulation till förmån för den föreslagna planeringsinriktningen. Miljö- och hälsoeffekter m.m. samt ekonomiska konsekvenser av olika alternativ måste jämföras mot ett radikalt annorlunda alternativ än de som RUF5 planerar för, eljest saknar konsekvensbeskrivningen mening. Vi förväntar oss att en miljökonsekvensbeskrivning görs som visar vilka konsekvenserna för klimat, miljö, levnadsbetingelser och samhällsekonomi blir av att koncentrera 80 procent av befolkningsökningen i Mellansverige till Stor-Stockholm och att ytterligare förstärka denna regions centrum jämfört med att stärka de åtta yttre regionala stadskärnorna i regionen och låta 80 procent av befolkningstillväxten ske i regionala städer och huvudorter i övriga Mellansverige.

Avslutning

RUF5 2050 sysslar med allt från jämställdhet, E-samhälle till klimat och miljö. RUF5 2050 bör koncentrera sig på regionstrukturens utveckling och dess omedelbara konsekvenser för samhällsbyggandet.

Vi uppfattar ett begynnande men fortfarande svagt intresse för planering över regiongränserna. Det är välkommet men måste förstärkas. Vi pläderar för en alternativ utveckling av Stor-Stockholm som inte utarmar övriga Mellansverige och som ger periferin i Stor-Stockholms-regionen möjligheter att utvecklas. Det menar vi är bäst, inte bara för klimat och miljö, utan också för människors välbefinnande både i Stockholm, Stor-Stockholm och övriga Mellansverige.

Richard Murray

ordförande